

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เข้าสู่วิถีชีวิตของคนไทยและสังคมไทยนั้น มีทั้งสิ่งที่มีคุณค่าและด้อยคุณค่าปะปนกันอยู่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมไทย และค่านิยมมีทั้งทางบวกและทางลบ ขึ้นอยู่กับว่าคนไทยและสังคมไทยจะมีความสามารถในการเลือกสรรกลั่นกรองมากน้อยเพียงใดเป็นสำคัญ หากรู้จักเลือกสรรนำเอาสิ่งที่ดีงามมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็ย่อมนำไปสู่วิวัฒน์ แต่ถ้ารู้ไม่เท่าทัน เลือกเอาสิ่งที่ไม่เหมาะสมก็อาจก่อให้เกิดวิกฤตขึ้นในสังคมไทยได้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2541, หน้า 1) จึงนับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยต้องร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น

รัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมโดยการสร้าง และปลูกจิตสำนึกในความรักชาติและความเป็นไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545-2549, หน้า 47) ในฐานะที่กรมอาชีวศึกษามีหน้าที่ดูแลให้การศึกษแก่เยาวชนในระดับกลาง ได้จัดทำโครงการพัฒนานักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เนื่องจากกรมอาชีวศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาของสังคมในปัจจุบันที่มีความรุนแรงขึ้นควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยโครงการนี้ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดีมีความรู้คู่คุณธรรม คุณลักษณะหนึ่งที่กรมอาชีวศึกษาต้องการให้เกิดแก่นักเรียนนักศึกษา คือ การประหยัด ออม และนิยมไทย โดยมีเป้าหมายต้องการให้นักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษามีนิสัยและค่านิยมการประหยัด อดออม และการนิยมไทย เพื่อที่เตรียมความพร้อมให้นักเรียนนักศึกษาของกรมอาชีวศึกษาสามารถเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างมั่นใจ (สำนักงานเลขาธิการกรมอาชีวศึกษา, 2542, หน้า 17) เพราะจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน ทำให้เกิดความสับสนและความขัดแย้งต่อความรู้สึกนึกคิดภายในตนเองกับบุคคลอื่นๆ เกิดความไม่แน่ใจว่าจะยึดถือสิ่งใดเป็นหลัก ในการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2541, หน้า 36)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมก่อให้เกิดลัทธิอาณานิคมยุคใหม่เป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจที่คนเราได้ตกเป็นทาสของลัทธิทุนนิยม บริโภคนิยม ซึ่งเป็นการมอมเมาครอบงำคนในชาติ จนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง อีกทั้งยังได้ทำลายจิตสำนึก วิถีชีวิต และการดำรงตนแบบไทยโดยสิ้นเชิง โดยสร้างค่านิยมใหม่แห่งความฟุ้งเฟ้อ หลูหร่าฟุ่มเฟือย และมีคนจำนวน

ไม่น้อยที่ผลิตเพื่อกับการบริโภคของต่างชาติ ราคาแพงเกินความจำเป็นโดยไม่รู้จักความพอดี บางคนกลับเห็นมอขายที่จะใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย อย่างชีวิตคนธรรมดาสามัญ หันไปดำเนินชีวิตแบบสังคมตะวันตก หลงใหล การเดินร่ำและดนตรีที่ร่อนแรง ขาดความเคารพผู้อาวุโส และครูอาจารย์ ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ขาดความนิยมไทย แต่งกายเลียนแบบชาวต่างประเทศ จากรายงานการวิจัยของ ถวิล เกื้อกุลวงศ์ (ม.ป.ป., อ้างถึงใน กฤติกา ลีลาพตะ, 2544, หน้า 2-3) ที่ศึกษา ค่านิยมสำคัญของสังคมไทย พบว่า สังคมไทยขาดความนิยมไทย ไม่สนับสนุนส่งเสริมลักษณะที่เป็นไทยทั้งในด้านสินค้าไทย ภาษาไทย หนังสือไทย ฯลฯ การบริโภคสินค้าต่างชาติ และสังคมไทยขาดความรักชาติและเสียสละเพื่อชาติอย่างจริงจัง จากสภาพปัญหาความเสื่อมด้านค่านิยม และความเสื่อมทางประเพณีวัฒนธรรม โดยสาเหตุหลัก ๆ แล้วจะเกิดจากการขาดสำนึกและไม่เห็นความสำคัญของความนิยมไทย (เปรม ติณสูลานนท์, 2541, หน้า 23) ดังนั้น ปัญหาเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้น ถ้าคนไทยมีความนิยมไทย เพราะความนิยมไทยนั้นสามารถช่วยรักษาศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ สามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ และสามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทของความนิยมไทยที่มีต่อประเทศไทย

โรคิช (Rokeach, 1968) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นรูปแบบของความเชื่อ (Belief) ที่แต่ละคนยึดถืออยู่ว่าแต่ละคนควรปฏิบัติตนอย่างไร หรือสิ่งใดมีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า โดยทั่วไปค่านิยมสัมพันธ์กับทุกสิ่งและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล นอกจากนี้ค่านิยมยังเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจว่าสิ่งใดเลวหรือดี รวมถึงการตัดสินใจพฤติกรรมของแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งลักษณะของความนิยมไทย เป็นความคิด ความรู้สึกนิยมชมชอบของบุคคล ที่มีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมต่อความเป็นไทย โดยการชื่นชม สนับสนุนและมองเห็นคุณค่าขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย ชาติซึ่งในศิลปวัฒนธรรมไทย นิยมในสิ่งประดิษฐ์ และซื้อสินค้าที่ผลิตในไทย มีการแต่งกายแบบไทย ชวน หลีกภัย (2527, หน้า 81) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความนิยมไทยว่า ความนิยมไทยจัดเป็นค่านิยมที่ทำให้สำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกับ แฉล้ม กุญชร (2525, หน้า 4) กล่าวว่าความนิยมไทยจัดเป็นค่านิยม ดังนั้นความนิยมไทยจัดเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าในความเป็นไทย ที่ยึดถือและปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ความนิยมไทยของบุคคลได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากสื่อมวลชน กล่าวคือ สื่อมวลชนจัดว่าเป็นสถาบันทางสังคม และมีบทบาทในการให้การเรียนรู้ทางสังคม โดยผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสิ่งพิมพ์ (สุวรร ยุธนา, 2532, หน้า 14) บทบาทด้านนี้ของสื่อมวลชน ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ทางสังคม ที่มีส่วนในการปลูกฝัง และถ่ายทอดค่านิยมรวมทั้งเป็นตัวแบบในการเรียนรู้บทบาทของสื่อมวลชน กฤติกา ลีลาพตะ (2544) ได้ศึกษา

เรื่องความนิยมไทยและแนวทางในการเสริมสร้างความนิยมไทย พบว่านิสิตที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนในระดับต่างกันมีความนิยมไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอิทธิพลของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความนิยมไทย และยังพบว่านิสิตที่ได้รับอิทธิพลจากเพื่อนในระดับต่างกัน มีความนิยมไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอิทธิพลของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกความนิยมไทย

นอกจากนั้นการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ย่อมมีอิทธิพลต่อการซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความรักความหวังดีของผู้ใหญ่ และพร้อมที่จะเลียนแบบ ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูในบรรยากาศที่อบอุ่น ไม่เคร่งครัด จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ ส่งผลให้ตัวเด็กซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรม อุปนิสัย และค่านิยมของผู้ปกครอง ฮอฟแมน (Hoffman, 1970, p. 286) การถ่ายทอดค่านิยมของบิดามารดาไปสู่สมาชิกภายในครอบครัวนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี คือ การอบรมสั่งสอนโดยตรงจากบิดามารดา และการทำตัวเป็นแบบอย่างหรือตัวแบบของบิดามารดา (พรพิมล วรวิทย์พิทักษ์, 2528, หน้า 31) มีการศึกษาในหลาย ๆ งานวิจัย พบว่า ความนิยมไทยของผู้ปกครองนั้นส่งผลในเรื่องความนิยมไทยของบุตร และมีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งการที่จะให้นักเรียนมีความนิยมไทยนั้น จะต้องเริ่มจากการปลูกฝังค่านิยมไทยให้กับผู้ปกครอง ซึ่งเมื่อผู้ปกครองมีความนิยมไทยแล้ว นักเรียนก็จะได้รับการถ่ายทอดความนิยมไทยจากผู้ปกครอง โดยการปลูกฝังหรือเลียนแบบจากผู้ปกครอง (บำรุง ปานสุนทร, 2527, ผดุง อารยะวิญญู และศรียา นิยมธรรม, 2530, และไพฑูรย์ ธรรมแสง, 2536)

จากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น จะเห็นว่าความนิยมไทยของบุคคลได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย การที่กรมอาชีวศึกษาต้องการพัฒนาให้นักเรียนอาชีวศึกษามีคุณลักษณะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีคุณลักษณะประหยัด ออม และนิยมไทย จึงควรหาแนวทางส่งเสริมความนิยมไทยให้แก่ นักเรียนอาชีวศึกษา โดยพิจารณาสาเหตุของความนิยมไทยของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมความนิยมไทยต่อไป ดังนั้นคำถามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปรใดบ้างที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความนิยมไทย ส่งผลให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความนิยมไทยแตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

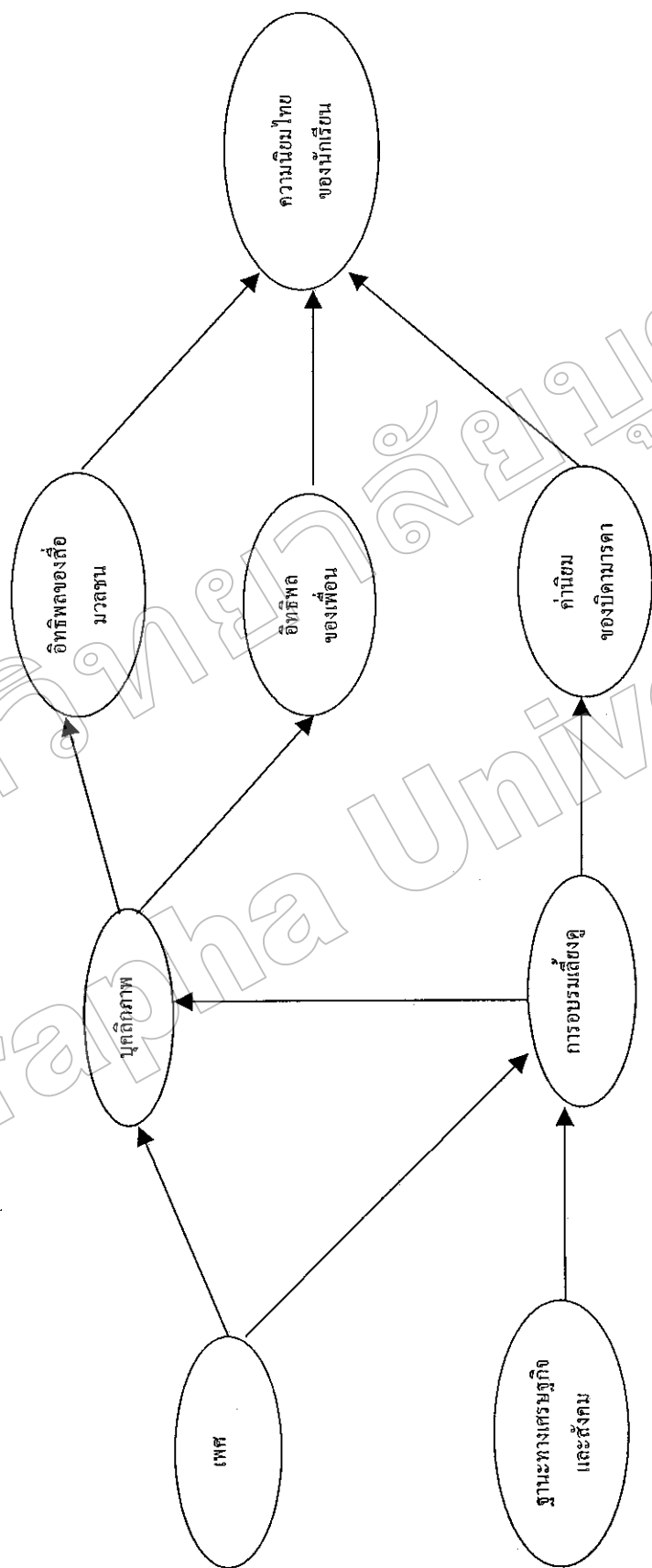
1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความนิยมไทยของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความนิยมไทยของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อความนิยมไทย ในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกมาจากแนวคิดของ โรคิช (Rokeach, 1968) ที่กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจาก วัฒนธรรม สถาบันทางสังคม และบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นบ่อเกิดของการเกิดค่านิยม โรคิช ได้อธิบายธรรมชาติของค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมมีลักษณะที่ยั่งยืนถาวรเพราะค่านิยมเกิดจากการอบรม สั่งสอน มาตั้งแต่วัยเด็ก แสดงว่าค่านิยมนั้นเกิดจากสถาบันทางสังคม บุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น และการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งลักษณะของความนิยมไทยเป็นความคิด ความรู้สึกนิยมชมชอบของบุคคล ที่มีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมต่อความเป็นไทย โดยการชื่นชม สนับสนุน และมองเห็นคุณค่า ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย ขาวซึ่งในศิลปวัฒนธรรมไทย นิยมในสิ่งประดิดงดและ ซื่อสัตย์ที่ผลิตในไทย มีการแต่งกายแบบไทย ดังนั้น ความนิยมไทยจัดเป็นค่านิยมอย่างหนึ่ง ที่ทำให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าในความเป็นไทย ที่ยึดถือและปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นอกจากนี้งานวิจัยของ กฤติกา ลิลาพตะ (2544) พบว่าสถาบันทางสังคม คือ อิทธิพลของเพื่อน อิทธิพลของครอบครัว และอิทธิพลของสื่อมวลชนนั้น มีอิทธิพลต่อความนิยมไทย จากทฤษฎี และงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาเป็นเหตุผลสนับสนุนการเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ เพื่อสร้างโมเดลสมมติฐานอธิบาย ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความนิยมไทยของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังแผนภาพที่ 1 และจากแผนภาพโมเดลสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความนิยมไทยของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชน อิทธิพลของเพื่อน และอิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองมีอิทธิพลทางตรงต่อความนิยมไทย
2. การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความนิยมไทย ผ่านบุคลิกภาพ และอิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง
3. บุคลิกภาพของนักเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความนิยมไทยของนักเรียน ผ่านอิทธิพลของสื่อมวลชน และอิทธิพลของเพื่อน
4. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความนิยมไทย ผ่านการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง
5. เพศของนักเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความนิยมไทยของนักเรียน โดยส่งผ่านบุคลิกภาพของนักเรียน

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความนิยมไทยของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างเป็นสาเหตุของความนิยมไทย และตัวแปรใดบ้างมีอิทธิพลมากหรือน้อย ต่อความนิยมไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมความนิยมไทยของ นักเรียนอาชีวศึกษา โดยการจัดกระทำตัวแปรสาเหตุให้เหมาะสมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความนิยมไทยของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม จำนวน 8 จังหวัด ในภาคตะวันออก มีจำนวนนักเรียน 6,840 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม จำนวน 500 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรต้นเป็นตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ดังนี้

- 1.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

- 1.1.1 ระดับการศึกษาของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- 1.1.2 อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
- 1.1.3 รายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

- 1.2 เพศ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ เพศชาย

- 1.3 อิทธิพลของเพื่อน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่

- 1.3.1 อิทธิพลของเพื่อนด้านวัฒนธรรมไทย
- 1.3.2 อิทธิพลของเพื่อนด้านประเพณีไทย
- 1.3.3 อิทธิพลของเพื่อนด้านศิลปกรรมไทย

1.3.4 อิทธิพลของเพื่อนด้านสิ่งประดิษฐ์ และสินค้าไทย

1.4 อิทธิพลของสื่อมวลชน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่

1.4.1 อิทธิพลของสื่อมวลชนด้านวัฒนธรรมไทย

1.4.2 อิทธิพลของสื่อมวลชนด้านประเพณีไทย

1.4.3 อิทธิพลของสื่อมวลชนด้านศิลปกรรมไทย

1.4.4 อิทธิพลของสื่อมวลชนด้านสิ่งประดิษฐ์ และสินค้าไทย

1.5 อิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร

ได้แก่

1.5.1 อิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองด้านวัฒนธรรมไทย

1.5.2 อิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองด้านประเพณีไทย

1.5.3 อิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองด้านศิลปกรรมไทย

1.5.4 อิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองด้านสิ่งประดิษฐ์ และ

สินค้าไทย

1.6 บุคลิกภาพของนักเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ บุคลิกภาพ

แบบแสดงตัว

1.7 การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง วัดได้จากตัวแปรสังเกต

ได้ 1 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. ตัวแปรตาม คือ ความนิยมไทย วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่

2.1 ความนิยมไทยด้านวัฒนธรรมไทย

2.2 ความนิยมไทยด้านประเพณีไทย

2.3 ความนิยมไทยด้านศิลปกรรมไทย

2.4 ความนิยมไทยด้านสิ่งประดิษฐ์ และสินค้าไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความนิยมไทย หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการชื่นชม สนับสนุน และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย ศิลปกรรมไทย สิ่งประดิษฐ์ และสินค้าไทย แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมไทย หมายถึง สิ่งที่คนไทยเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น มีการเรียนรู้และปฏิบัติต่อ ๆ กันมา มีลักษณะแสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวและการมีศีลธรรมอันดี ได้แก่ การมีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย การ

รู้จักเคารพครูอาจารย์ และผู้อาวุโส มีมารยาทในการพูดจาสุภาพ การแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ เหมาะสมกับฐานะและวัย

1.2 ประเพณีไทย หมายถึง แนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาในสังคมเพื่อให้บุคคลในสังคม มีการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมตามที่สังคมกำหนด รวมทั้งการเข้าร่วมในกิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเชื่อ ได้แก่ การทำบุญ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง และพิธีกรรมทางศาสนา

1.3 ศิลปกรรมไทย หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่คนไทยสร้างสรรค์ขึ้นและพัฒนาจนมีรูปแบบเฉพาะของตนเอง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของบ้านเมือง ความเป็นอยู่ ความเชื่อ และแนวความคิด ได้แก่ โบราณสถานทางพุทธศาสนา มหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง ประติมากรรมต่าง ๆ ภาพเขียนที่ใช้ถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ งานฝีมือที่ต้องใช้ความประณีตบรรจง เครื่องใช้ภายในอาคารสถานที่ รวมไปถึงเครื่องประดับต่าง ๆ

1.4 สิ่งประดิษฐ์ และสินค้าไทย หมายถึง สิ่งของที่ผลิตขึ้นโดยคนไทย เกิดจากความรู้และภูมิปัญญาไทย

วัดได้จากแบบสอบถามความนิยมไทย

2. ระดับการศึกษาของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครองคนใดคนหนึ่ง จำแนกออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

- 2.1 ประถมศึกษา
- 2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย
- 2.4 ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
- 2.5 ปริญญาโท หรือเทียบเท่า
- 2.6 สูงกว่าปริญญาโท

3. อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง กิจกรรมหรืองานที่สร้างรายได้หลักให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

3.1 รับราชการหรือทำงานพนักงานรัฐวิสาหกิจ หมายถึง การประกอบอาชีพ รับราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ และการทำงานตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ

3.2 พนักงานบริษัท หรือ ห้างร้านเอกชน หมายถึง การประกอบอาชีพในฐานะลูกจ้างในบริษัท หรือห้างร้านเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เป็นต้น

3.3 อาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำสวน ประมง เลี้ยงสัตว์

3.4 ประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ งานส่วนตัวหรือ ประกอบอาชีพอิสระ กรรมกรรับจ้าง เป็นต้น

4. รายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง ระดับฐานะของครอบครัวนักเรียน พิจารณารายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รวมกันโดยจำแนกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

4.1 รายได้สูง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีรายได้รวมมากกว่า 10,000 บาท ต่อเดือนขึ้นไป

4.2 รายได้ปานกลาง หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีรายได้รวมกันอยู่ ระหว่าง 5,000-10,000 บาทต่อเดือน

4.3 รายได้ต่ำ หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีรายได้รวมกันน้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน

5. อิทธิพลของเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนให้ความสำคัญกับความคิด ความรู้สึก การแสดงพฤติกรรมของเพื่อนด้านความนิยมไทย และมีแนวโน้มที่จะทำให้นักเรียนเกิดการคล้อย ตามความคิดและเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว

วัดได้จากแบบสอบถามอิทธิพลของเพื่อน

6. อิทธิพลของสื่อมวลชน หมายถึง การที่นักเรียนให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ในด้านความนิยมไทย และมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามรวมถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ และการกระทำ ในการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมสื่อ 4 ประเภท ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อประเภทสิ่งพิมพ์

วัดได้จากแบบสอบถามอิทธิพลของสื่อมวลชน

7. อิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง การที่นักเรียนให้ความสำคัญกับความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกด้านความนิยมไทยของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนเกิดการคล้อยตามความคิดและเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว

วัดได้จากแบบสอบถามอิทธิพลของค่านิยมของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

8. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่รวมอยู่ภายในตัวของบุคคลและพฤติกรรม ที่แสดงออก หรือตอบสนองในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลนั้นแตกต่าง จากบุคคลอื่นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

8.1 บุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบเข้าสังคม ชอบ สังสรรค์ มีเพื่อนมาก ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือทำงานโดยลำพัง ชอบกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น ชอบสนุกสนานร่าเริง ชอบเปลี่ยนแปลงไม่จำเจ มองโลกในแง่ดี เป็นคนแสดงอารมณ์ และความรู้สึกเปิดเผย มีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวและวู่วาม ไม่ควบคุมอารมณ์

8.2 บุคลิกภาพแบบเก็บตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ไม่ชอบเข้าสังคมเป็นคนเงียบ แยกจากผู้อื่น ชอบอ่านหนังสือโดยลำพัง ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวัง และวางแผนล่วงหน้า เจ้าระเบียบ ซื่อตรง จี๋อ้าย ไม่ชอบความตื่นเต้น ควบคุมอารมณ์ไม่ใคร่แสดงอารมณ์วู่วาม และให้ค่านิยมกับจริยธรรมสูง

วัดได้จากแบบวัดบุคลิกภาพของนักเรียน

9. การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หมายถึง การรับรู้ หรือความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อวิธีการที่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ปฏิบัติต่อนักเรียนในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งจะแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ

9.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Rejection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน หรือให้คำแนะนำเท่าที่ควร มักใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงและปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่ของเด็ก

9.2 การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองถูกปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างยุติธรรม มีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป และไม่เข้มงวดกวดขันมากเกินไป ยอมรับในความสามารถของนักเรียน และรับฟังความคิดเห็น ให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่นักเรียนตามสมควร

9.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Overprotection) หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเองไม่ได้ ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองกำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือคุ้มครองป้องกันตลอดเวลาไม่มีความเป็นตัวของตัวเองและมีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

วัดได้จากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

10. นักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง นักเรียนอาชีวศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา